

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕТОДИКА ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З ФІЛОСОФІЇ»

Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти

Освітній рівень доктор філософії

Галузь знань 03 гуманітарні науки

Спеціальність 033 Філософія

Освітня програма Філософія

Тип дисципліни вибіркова

КИЇВ-2024

Розробник: Кудря І. Г., професор кафедри психології, філософії та суспільних наук навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, доктор філософських наук, професор

Силабус схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук
Протокол від 09 вересня 2024 року № 2

В.о. завідувача кафедри психології,
філософії та суспільних наук

О. ДРОБОТ

Погоджено:

Гарант освітньої програми

І. КУДРЯ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	МЕТОДИКА ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З ФІЛОСОФІЇ ВБ 4.
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	Рік навчання 2-й. Семестр 4-й
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити, 120 год., у т.ч.: лекцій – 10 год., семінарів – 8 год., самостійної роботи – 102 год.
Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
Інформація про консультації	1 год./тиждень за графіком консультацій
Мова викладання	Українська
Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Кудря Ігор Георгійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та історії
Контактна інформація викладача	kudria.ihor@tnu.edu.ua 066-433-55-38
Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Основні питання з методики дослідження та підготовки дисертаційної роботи з філософії базуються на використанні комплексу методів, заходів і способів планування та проведення теоретичних досліджень в сфері філософських наук. В межах курсу здобувачі вищої освіти отримують знання щодо методології та

	підготовки дисертаційної роботи з філософії.
Мета вивчення дисципліни	Мета навчальної дисципліни «Методика дисертаційного дослідження з філософії» полягає в одержанні здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок з планування та написання дисертаційного дослідження в сфері філософії.
Препозит	Логіка наукових досліджень Методика дослідження та організація підготовки
Постпозит	
Формат проведення дисципліни	Лекції, семінари, бесіди і дискусії на семінарах, індивідуальні дослідження, заняття-конференції, перегляд і аналіз відеоматеріалів. Дистанційна форма: платформа Google Meet.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі третього рівня освіти при вивченні навчальної дисципліни.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність до розуміння сучасної наукової методології, здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, star-up; методологічно і технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення і поширення знань, щодо наукових досліджень та інновацій.

ФК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

ФК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

ФК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького

характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

4. Програмні результати навчання відповідно до програми.

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		л		сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Дисертаційне дослідження з філософії – сутність і зміст.					
Організація наукової роботи над дисертацією.		2		2	20

Методика наукового пізнання.		2		2	20
Підготовка обґрунтування теми дисертаційного дослідження.		2		2	20
Разом за розділом 1					
Розділ 2. Структура та етапи підготовки дисертаційного дослідження з філософії					
Структура дисертаційного дослідження з філософії.		2		2	20
Етапи підготовки дисертаційного дослідження до захисту.		2		-	22
Разом за розділом 2					
Залік					
Усього годин	120	10		8	102

6. Індивідуальне завдання

Теми творчих робіт

1. Зміст і характеристика основних етапів дослідження, їх взаємозв'язок і координація. Науково-дослідницька діяльність як творчий процес.
2. Методологія науки.
3. Загальні методичні принципи наукового дослідження: єдність теорії і практики; принципи об'єктивності, всебічності і комплексності дослідження; системний підхід до проведення дослідження.
4. Методика наукового дослідження як сукупність прийомів, способів дослідження, порядок їх застосування і інтерпретації отриманих з їх допомогою результатів.
5. Методи наукового пізнання.
6. Робота із джерелами по темі дослідження, аналіз періодичних друкованих та інтернет-видань.
7. Принципи побудови вступу, основної частини дисертації та заключної частини.
8. Поширені логічні помилки у науковому тексті.
9. Закон достатньої підстави: вимоги доказовості наукових висновків, обґрунтованості суджень.

10. Формування навичок письмової наукової мови.
11. Наукова сумлінність дослідника і проблема плагіату.
12. Апробація роботи і публікація основних результатів дослідження.
13. Підготовка до захисту. Процедура захисту. Оформлення захисту.

Орієнтований перелік питань для підсумкового контролю.

1. Актуальність проблеми (роботи)
2. Мета дисертаційної роботи.
3. Послідовність роботи над дисертацією.
4. Вибір теми дисертації та вимоги до її формулювання.
5. Наукова новизна.
6. Практична корисність.
7. Визначення об'єкту, предмету дослідження, його мети й завдань.
8. Складання плану дисертації та підбір літератури.
9. Організація праці при проведенні наукових досліджень.
10. Зміст і характеристика основних етапів дослідження, їх взаємозв'язок і координація.
11. Прийоми викладення матеріалів наукового дослідження.
12. Тези та аргументи в науковому дослідженні.
13. Гіпотеза дослідження.
14. Особливості написання та складові вступу до дисертації.
15. Робота над розділами дисертації.
16. Висновки до дисертації та взаємозв'язок «завдання – наукова новизна – висновки».
17. Мова та стиль викладу матеріалу.
18. Авторське виконання дисертації і плагіат.
19. Структура та обсяг дисертації.
20. Основні технічні вимоги до оформлення дисертації.
21. Анотація до дисертації.
22. Особливості оформлення таблиць, рисунків, формул.
23. Порядок оформлення списку використаних джерел та правила посилань на них.
24. Призначення додатків до дисертації та порядок їх оформлення.
25. Ознайомлення наукової громадськості з дисертацією.
26. Науково-дослідницька діяльність як творчий процес.
27. Методологія науки.
28. Загальні методичні принципи наукового дослідження.
29. Єдність теорії і практики.
30. Принцип об'єктивності.
31. Принцип всебічності.
32. Комплексності дослідження

33. Системний підхід до проведення дослідження.
34. Методика наукового дослідження.
35. Методи наукового пізнання.
36. Робота із джерелами по темі дослідження
37. Аналіз періодичних друкованих та інтернет-видань.
38. Принципи побудови вступу
39. Принципи побудови основної частини дисертації та заключної частини.
40. Поширені логічні помилки у науковому тексті.
41. Закон достатньої підстави
42. Вимоги доказовості наукових висновків
43. Обґрунтованості суджень.
44. Навички письмової наукової мови.
45. Наукова сумлінність дослідника
46. Проблема плагіату.
47. Основні вимоги до опублікування результатів досліджень.
48. Структура наукових праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації.
49. Вимоги до написання монографій та наукових статей.
50. Апробація та впровадження результатів дисертації.
51. Публікація основних результатів дослідження.
52. Попередня експертиза дисертації та подання документів до ради відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії.
53. Попередня експертиза дисертації.
54. Подання документів до спеціалізованої вченої ради.
55. Опонування дисертації.
56. Процедура захисту дисертаційного дослідження відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії.
57. Оформлення документів атестаційної справи відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії.
58. Підготовка до захисту.
59. Процедура захисту.
60. Оформлення захисту.

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

У звичайному режимі навчання вивчення є можливість приєднання кожного здобувача до навчального середовища Google Classroom, де розміщуються навчальні матеріали, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень. У режимі дистанційного навчання є можливість приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). Програмне забезпечення – стандартне для освітньої сфери.

8. Політика курсу

Політика, щодо академічної доброчесності: письмові роботи здобувачів мають бути оригінальними дослідженнями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача (списування, відсутність посилань на використані джерела, фальсифікація) є підставою для її не зарахування викладачем. Політика, щодо відвідування занять: здобувачі мають відвідувати усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбуватися в режимі он-лайн. Політика, щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, евристичність, старанність здобувача. Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на сайті Університету.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, і ті, хто навчається, здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її. На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

– *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

– *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);

– *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);

– *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і вони вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для

цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації тощо) використовується *інструктивно-практичний метод* викладання, при якому викладач інструктує тих, хто навчається, не тільки словесними, але й наочними або практичними засобами.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач разом із аспірантами формулюють проблемні питання і завдання, організовуючи самостійну діяльність тих, хто навчається.

9. Система оцінювання та вимоги

Система вимог щодо дотримання принципів академічної доброчесності, етики, дедлайну, відвідування занять, відпрацювань пропущених занять:

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.

- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Оцінювання виконання індивідуальних завдань

Індивідуальна робота (доповідь, творча робота) має бути виконана аспірантом особисто на основі вивчення наукової літератури за планом. Текст індивідуальної роботи має бути забезпечений посиланнями на матеріали наукових публікацій чи документи зі вказанням сторінок. Дотримання всіх вимог дозволяє оцінити роботу до 20 балів. Невиконання умов підготовки роботи, відсутність посилань, але наявність певної самостійної роботи дає орієнтовно до 10 балів. Відсутність власної роботи, переписування чужих

текстів – 0 балів.

Критерії оцінювання екзамену

«Відмінно», якщо здобувач твердо засвоїв програмний матеріал, продемонстрував глибоке та всебічне знання філософсько-наукових джерел, вміння послідовно, логічно та аргументовано викладати матеріал, розуміти філософські поняття, категорії; аналізувати події і явища, вміє робити порівняльну характеристику різних думок, філософських, культурологічних концепцій; відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, робити правильні й достатньо аргументовані висновки й узагальнення, правильно відповідає на додаткові запитання;

«Добре», якщо здобувач засвоїв програмний матеріал, вивчив основні джерела, вміє послідовно та логічно викладати матеріал, робить в основному правильні та аргументовані висновки й узагальнення, але разом з тим допускає окремі неточності, що свідчать про недостатньо глибоке засвоєння матеріалу;

«Задовільно», якщо в засвоєнні здобувачем програмного матеріалу виявленні суттєві прогалини, у відповідях на питання допущені помилки, неправильні формулювання, які ґрунтуються на недостатньому знанні культурологічних явищ, матеріал викладено недостатньо послідовно, логічно та аргументовано, відповіді на додаткові запитання невпевнені й неточні;

«Незадовільно», якщо здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, основного змісту джерел, відповідає на питання не послідовно, нелогічно, без належної аргументації, припускається суттєвих помилок у висновках, при викладі явищ, фактів і подій, не дає відповідей на додаткові запитання.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендована література

Основна

1. Ашерев А.Т. Підготовка, експертиза і захист дисертацій. Харків: УПА, 2002. 135 с.
2. Бірта Г.О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 142 с.
3. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-е вид. випр. та доп. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
4. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2014. 180 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'ютантів / за ред. А.Є.Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Конспект лекцій з курсу «Методика виконання дисертаційної роботи (PhD Thesis Prospectus)» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії / Укл. І.Я. Омецинська. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 80 с.

Допоміжна

7. Пушкар О.І., Потрашкова Л.В. Основи наукових досліджень і організація наукової діяльності: навч. посіб. Харків, 2009. 306 с.
8. Сізова К.Л. Майстерність науковця: мовний аспект: навчальний посібник. Кременчук: КрНУ імені Михайла Остроградського, 2017. 128 с.
9. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 3-тє вид., виправл. і доп. Київ: Алерта, 2012. 696 с.
10. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.